BIBLIOTECA
DO
Liceu Dr José Falcão

N.º geral
Est. 9
Tab.º 7
N.º 23

COIMBRA

Ad Reuerendiſſimū in christo patrē et do
minū dn̄m Guilielmū Ep̄m Oſtienſem ſa
cro ſancte Romane eccl'ie Cardinalez Rot
homagenſez. Ambroſii Corani ſacre theo
logie profeſſori ordinis diui Auguſtini p̄
fatio ſuper orationez de conceptione Vir
ginis. Feliciter Incipit.

Voniā de alme uirginis conceptione ea
die. qua tanta celebrat̄ ſolemnitas corā
Sixto pontifice maximo nr̄a in eccleſia
quā de populo appellāt oēs or̄onem habui. ubi
una cū pōtifice pleriq3 patres et Cardinee et pa
ſtoralis z ſenatorie dignitatis cōuenere fuerunt
pleriq3 oēs. qui uirginiſ deuotōe ſucceſi copiā
depopoſcerūt. Cūq3 tanta ſatiſfaciēdi omnibus
mihi minime facultas eſſet. facere tn̄ ſatis ſingu
lis animus exardeſceret trucināti ingenio tandē
dare ipſam artificibus imprimendā excogitaui
Verūqa conſentaneū cenſui. hāc lucubratiuncu
lā cuiq̄ auctoritatis dn̄o cōdedicare. tibi digniſ
ſime antiſtes ac uiroꝝ doctiſſime pluribꝰ d̄ cāis
malui dedicādā eſſe. tum qa te deuotiſſimū tāte
matri ſepe numero cognoui. tū quia in tuis fini
bus feſtiuitatis huiꝰ ex Helſino abate normādiē
ſis eccleſie. diuinitus ſolemnitas repta eſt. tū ut
eā cuz ceteris preconiis. que de uirgine dudum
ad te ſcripſi cōiungeres. Sed qm̄ maiuſculaz hic
tu ipſam forte mirabeꝛi. q̄ ego ore certe exp̄ſſe
rim. hoc propter temporis incongruentiā atq3

DA
BIBLIOTECA
DO LICEU
CENTRAL DE
JOSÉ FALCÃO
COIMBRA

breuitatē medius fidius feciſſe· uiſuꝫ fuit accep
tius·ac pro auditorū nō afficiēda tedio maieſta
te·quo aures tenere dedignari ſolēt·tua claritas
pene maiori ocio ſtudioqꝫ lectitare· ac ſuā mira
bilē deuotōem in eius multiplicate uirtutū lecti
tādo poterit adaugere·ſatis ē cōis ſtilus moduſ
qꝫ dicēdi in illa meus· quē tua mira intelligentia
obmittendo nauabit operā nucleū teſta in arida
latitantē decerpere·cui quādā etiā deprecatōeꝫ
ad eandē dei hominiſqꝫ matrē in eiuſdē Sixti ec
cleſieqꝫ ſtatus conſeruatōem editā adiūxi ſpecu
latōe z deuotōe iudicio meo ſatis dignā·Quo q
dē munuſculo meo ex meiſ laribus grato animo
ſuſcepto te facito uelim certiorē· ut ſi in maiori
bꝰ poſſem tue magnitudini morē gerere·profec
to ſemotis cūctis occupatōibꝰ aduolarē· accep
tū igit̄ id habeas amici paupis quicqd hēt impē
ſius ut cū uideris reminiſcaris affectionis exhi
bite ſeruitoris tui·paratioris nō minus· Et quaꝫ
affectē etiaꝫ citra deū uiuētiū alicui hominū cor
dialiter in omnibus obedire mandatis·

¶ Sequit̄ Rubrica de ipſa oratione·

Gregia preclaraqꝫ oro de uirginis concep
tōe ſacre theologie profeſſoris magiſtri
Ambroſii de Cora ordinis diui Auguſtini corā
Sixto·IIII·maximo Romanoꝝ pōtifice z Cardi
nea Senatoriaqꝫ corona ſexto ydus decēbr āno
ſanctiſſime natiuitatis xp̄i·M·CCCC·LXXII·
in tēplo diue Marie de populo ordinis eiuſdem
infra urbis menia habita·Feliciter Incipit·

NB.

Nec dũ erant abyſſi et ego iam concepta erã pro
uerbiorũ · viii · Exiſtimaui põtifex maxime nihil
eſſe in oratore preſtantius · q̃ ut tempori · loco ·
rei explicande auditorũq; diſpoſitioni ſuã accõ
modet orationẽ · ſed cũ uideã ſanctitatẽ tuã car
dineũ cetũ omniũ patrũ cõſcriptoꝝ cõuẽtũ · Se
natũ populũq; Ro · tã deuote tã religioſe · tã re
uerenter tãq; honorifice proceſſionaliter hodie
in die uidelicet inclite dei genitricis Marie cõcep
tõnis · in hoc ſuo templo ſacratiſſimo pro extol
lẽda celebrãdaq; eiuſdẽ conceptõis ſanctiſſime
ſolemnitate conueniſſe iure hoc tpe ꝗ ipſa mihi
perorãduz eſſe decreui · que quidẽ cũ de ocultis
humane menti iudiciũ faciendũ ꝓponat · tã mag
nũ profecto eſt argumẽtũ · ut nõ niſi diuinũ ex
poſcat oratorẽ · nec recte cenſeo quẽpiã hac de
re aliquid ſalubre dicturũ · niſi ipſa eã elucidanti
celeſtẽ adminiſtret afflatũ · Idcirco eã ipſam om
niũ grãꝝ datricẽ hũili mẽte deuoto corde ſilẽte
labio Angelico ſalutem⁹ oraculo dicentes Aue ·

Nec dum erant abyſſi et ego iam cõcepta
eram prouerbioꝝ · VIII ·

E ipſa itaq; matris dei Marie conceptione

Beatiſſime pr̃ in preſentiaruz eius ſuffulti
ꝑſidio ſumus oraturi · de qua quicquid ceteri di
cãt · mihi mea pro deuotõe libet ab omnibus ori
ginalis labis inquinamẽtis eã omni expte fuiſſe
immunẽ aſtruere quod q̃ paucis iuxta ingenio
li mei exiguitatem ſuadere conabor · Cõcedãtq;
mihi in primis alterius ſententie defenſores · Id

utriq₃ dei potẽtie. abſolute uidelicet ⁊ ordinarie ſubiacuiſſe. De abſoluta q̄dẽ nulla cõtentio. nl̄la deniq₃ apud quoſcũq₃ ambiguitas eſt. de altera utpote ordinaria ſatis ex eo confert̃. q̄m omnis legiſlator nõ ſolũ ip̄e eſt lege ſolutus. ſed a lege põt quẽ₃ uoluerit ipſe eximere. Teſtis eſt Iuſtinianus codice d̄ legibus. lege digna uox. Teſtiſ eſt Vlpianus digeſtis de legibus. Princeps. Teſtis eſt Auguſtinus in p̄clariſſimo d̄ regno uolumine. Omnis p̄terea p̄tãtis princeps ſicut ſublimis deus eſt nõ modo quẽpiã eximere. uerũ etiam pro t̄pe legẽ ſuſpendere poteſt. ut de cõtrahendo matrimonio cũ alieni populi muliere. de furtiq₃ diſpenſatõe ueteri cõſtat in lege. põt itẽ eã penitus anichilare. quẽadmodũ circũciſionis lex nobiſ uerax exhibet teſtimoniũ. nõne inſup̄ a p̄ricipio de⁹ inſtituit. ut ab oriẽte ſol in occidẽtem decurrens ad iudicii uſq₃ diẽ nũq̄ geſceret. Et tñ ad Ioſue preces in celi quieſcere medio. ad Ezechie regis lacrimas eũ in ſignũ ſupadditoꝝ annoꝝ retrocedere fecit. Nũquid etiã poſt Adã pec̄m legẽ de mortis neceſſitate ſanxit. ut quotquod ex eo naſcerent̃ morti forẽt obnoxii. Et tñ Enoch Matuſalẽ genitorẽ. et Heliã teſbitẽ mortis in expertes in delitiarũ tranſtulit paradiſum. Nos quoq₃ quotidie Pontifices quottidie Imp̄atores. quotidie deniq₃ principes uniuerſos ſup̄ eoꝝ cõmunibus legibus diſpenſare. ſepe ac multis p̄uilegia cõtinuo in facto tribuer̃ pro eoꝝ exp̄imur arbitrio. Eo pacto q̄q̄ lex dei fuerit oĩpo

tētis · ut oēs q̄ ꝑ maris ac femine naſcerēt cōcu
bitum pccō forent ſubiecti · Potuit nihilominus
nō ſue tantū genitrici · ſed ſine differētia cuicūq̄
priuilegiū conferre · ut huic cōmuni legi nequa
q̄ naſceret obnoxius · Quod quātū de ipa extite
rit conſentaneū ex his quidē ſatis lucidū eſt · q̄
ea q̄ humani generis foret aduocata · que nobis
ablatura eſſet obprobriū · que eterne lucis cādo
ris futurū erat domicilium · peccatorū interpel
latrix · iuſtoꝝ corona · angelorū glīa · ſummi dei
ſpōſa · redemptoris mr̄ · totius trinitatis triclini
um · merebatē quidē · ut omnis labis · omnis fomi
tis · omnis reatus · omnis deniq̄ originalis mor
talis uenialiſq̄ culpe expers penitꝰ eſſet · Hic cā
ticoꝝ quarto longe ante ſpiritu dei plenus Salo
mō in ſpōſi pſona ad eā locutꝰ eſt hiſce uerbis ·
Tota pulchra es amica mea ⁊ macula nō ē in te ·
Sed quō totā pulchrā glioſam uirginem dicere
auderet · quō maculā non fuiſſe in ea potuiſſet a
ſtruere · ſi tāta huiꝰ peccati fuiſſet oppſſa tyrāni
de · Hinc diuus ait Anſelmus · Decebat nempe ·
ut hominis illiꝰ cōceptio de matre puriſſima fie
ret · decebat ut ea puritate · q̄ ſub deo maior neq̄t
intelligi uirgo illa niteret · cuiꝰ deꝰ pr̄ unicū filiū
ſuū · quē de corde ſuo equalē ſibi genuit ita dare
diſponebat · ut eēt unꝰ atq̄ idē dei ⁊ hoīs filius ·
Et rurſus ad eā exclamās dixit O bn̄dicta inter
mlīeres · q̄ āgelos uinci puritate · ſed quo pacto
ea puritate reſplenduit · q̄ ſub deo maior excogi
tari nō pōt · Aut quonā mō celeſtes illas mētes ·

quas angelos dicimꝰ puritate ſuꝑaſſet· ſi in ſta
tu fuiſſet concepta· cum boni puri innocentes ꝛ
abſq; prorſus omni labe Angeli creati extiterint
Perinde celeſtis ille paranimphus Gabriel dei
nuntius illud egregiū ac ſingulare ſalutatōis ge
nus ei tribuit dicēs· Aue grā plena dominus te
cū· Merito quidē ei dixit aue quoniā Auguſtino
teſtante maledictio Eue in benedictionē mutat̄
Marie· qm̄ omni ex ꝑte procul extitit ab omni
ue· Eoꝝ nāq; ue· que Iohānes exclamitante agla
per mediūq; celi uolitātē ac dicēte· ue ue ue· ha
bitantibꝰ in terra iſta audiuit· Ve ſcilicet miſerie
originalis· ue culpe actualis· ue pene gehēnalis
ultro et citro expers fuit Maria· Iure itaq; eiꝰ in
auribus intonuit aue· ꝙ ſi prepotēs et immorta
lis deus id omni ꝑtāte ualuerit iuſtū congruum
conſentaneūq; extiterit· neq; habuerit qđ impe
dierit· id ita fuiſſe procul dubio cōferamꝰ· Quic
quid· n· deus poteſt et ſcit ſi cōgruū eſt· cur illđ
nolit· quis explicabit· ꝙ ſi poſſe ſcire uelleq; pre
ſtātiſſimū dei in unū cōfluunt· actionē qs prohi
bebit· Que· n· uirtus tā excellens· que poteſtas
tā immēſa· ut ſummā omnipotētis dei ꝑtāteꝫ ſci
entiā uoluntatēq; ualeat impedire Num forte in
uidus eſt deꝰ· ut qđ ꝑ decentiſſimū ē aliquo liuo
re pretermiſerit· Nō demū q̄tū potuiſſet· quātū
ue debuiſſet eam honoraſſet· ſi huic corruptele
peccati eā feciſſet obnoxiā· neq; Chriſtus ut ad
ꝑfectiſſimū excellētiſſimūq; ſpectat redēptorē
in aliquā humanam ꝑſonā mediādi reconciliandi

redimēdiqꝫ habuiſſet excellētiá· Sane itaqꝫ ꝗ̄ ipa
illud geneſeos tertio· Et ipſa cōteret caput tuū
exponi pōt originalē labē delictorū dyaboliqꝫ
caput eſſe qđ ipſa cōtriuit· cū ad eā hr̄e ingreſſū
nequiuit· Ab his aūt qui nos geſtiūt in cōtrariā
ſn̄iam ducere minime cogimur· Oēs in Adā pec
caſſe· ſeu ꝑ utriuſqꝫ ꝑentis concubitū natos labe
factatos fuiſſe· uł Chriſtū nullū a reatu inueniſ
ſe libez· uel ſolā xp̄i carnē nō fuiſſe carnē pecca
ti aſſerētes· qm̄ in his et aliis multis ſimilibꝰ uir
ginē ſemꝑ excipiēdā intellexere· qđ ſanctiſſimꝰ
doctor Auguſtinus eo in libro quē de natura ⁊
gr̄a inſcripſit apte inſinuauit dicēs· Cū ꝗ̄ pecca
tis agimus propter honorez dn̄i nullā de Maria
uolumus haberi queſtionē· Inde· n· ſcimꝰ· ꝙ plꝰ
gr̄e ſit ei collatū ad uincendū ex omni ꝑte pc̄m
ꝙ cōcipe et ꝑere meruit· quē cōſtat nllūz hūiſſe
pcc̄m· Que qdez uerba nō ad actualia ſolū ut ex
plicāt aduerſarii· ſed ad quecūqꝫ pccōz genera
ſunt referēda· Nullā quippe aſtruere mētionē ꝗ̄
peccatis omnia negat in ea fuiſſe pcā· ꝙ ſi eoruz
affirmatiuas tali ſub diſtributōe accipiūt· ut ue
lint ab eoz ambitu nihil penitus excludi· cur nō
et negatiuas eo pacto admittūt· ut omnia exci
ꝑe dicāt· cū lōge iſte ſint in deſtruēdo excipien
doqꝫ uehemētiores q̃ ille in affirmando capatio
res· Quis· n· ābigit· ut ſi nullū hoīem· nullū equū
nullūqꝫ leonē currere qſ aſſerat· omnē ab his cur
ſum denegari Multe tn̄ ſunt in unaquaqꝫ diſcipli
na affirmatōes· que conditione accōmodatōeqꝫ

adiecta absq; ulla profecto iniuria exceptionez patiũt· ſicut omnẽ hominẽ deũ uelle ſaluũ fieri· oẽ animal in archa fuiſſe Noe· quẽlibet hominez poſſe ſacerdotio fũgi· alieq; pene innumere nobis efficaciſſimo pſto aſſunt piculo· ne q; famoſa et uulgari illa regula· q omne dicit nihil excludit ſic ẽ ad unguẽ tenẽda· ut cõſtipari ſſo nõ poſſit qm̃ in eſſentialib9 dũtaxat affirmatiua diſtributio ei9 ẽ ptãti· ut a ſuo nihil ualeat ãbitu ſemoueri· Aut uero homini ſua minime tribuit eẽntia· ut in tã immaniſſima cõcipiat̃ labe· ſed iuſſus a summo legiſlatore filius naſcit̃ ire· q prima prothoplauſtoꝝ trãſgreſſiõe mãdauit· ut qcũq; ſ· ſpãli nõ eẽt puilegiõ pmunit9 p mari femineue cõcubitũ cõceptus hãc mẽbroꝝ legẽ ſubiret· q; ſi taz ptinaciter affirmatiuaꝝ uelint plenitudinẽ defẽſare· eoꝝ mẽtis aciẽ in proximã Auguſtini ſñiaz ferãt· ubi negatiue p affirmatiuã illico adiecit rõnẽ· cũ dixit· Inde· n· ſcim9 plus ei grẽ fuiſſe collatũ ad uincendũ ex oĩ pte pcm̃· q; cõcipe et peremeruit quẽ cõſtat nl'ũ huiſſe pcm̃· ac ſi patẽter aſſerret· Idcirco cũ d pccis agim9 nullã d Maria uolumus hri qſtionẽ· qm̃ ex omni pte ipa ſupauit pccm̃ ſed qd ẽ ex omni pte Mariã uiciſſe peccata· niſi ab omni fuiſſe immunẽ pcõ· Aut forte originalẽ maculã ptez ſcilicet ſubiectiuã negent eẽ peccati· Quinimo nõ ps tm̃· ſed caput origo principiũq; omniũ extat peccatoꝝ· ſed quomõ ex hac pniciosa pte uiciſſet peccatũ· ſiquidem ei obnoxia extitiſſet· An forte non idẽ eſſe uelint·

ex omni pte ſupari peccatū· q̄ omne uinci pcm̄
Quid ſtulti⁹ id effingere· Quid ē ·n· ex omni p
te hominē animal eſſe· niſi q̄ omnis hō ſit animal
aſtruere· Niſi uelint manibus pedib⁹ cruribus ce
teriſq3 ptib⁹ eū integrātib⁹ id falſo tribuere· ut
in hāc labant̄ inſaniā· ut eo pacto aſtruēdo unū
hominē plura arbitrent̄ eē animalia· aut ex talib⁹
corporeis quātitatiuiſq3 ptibus pcm̄ cōſtitutū
aſſerētes quippiā mathematice ptibile ipm̄ ridi
culo imaginēt̄· Cōtemplemur etiā ut ſua clarius
dignoſcat̄ intētio q̄ ill' immediate cōtexuit· Hac
ergo inqt Virgine excepta ſi oēs ſancti z ſcē cō
gregari poſſent· z queret̄ ab eiſ an pcm̄ haberēt
qd rn̄derēt niſi qd̄ Iohānes ait· ſi dixerim⁹ q̄ pec
catū nō habemus nos ipſos ſeducim⁹· Ex omni
itaq3 ſcōꝝ ſanctaꝝq3 cetu innocētes pro xp̄o oc
ciſi· z quotquot baptizati puuli defuncti in unū
cōgregati interrogent̄· cui nā ſint pccō obnoxii·
Dicent profecto oēs· ſe actuali haud eſſe culpe
ſubiectos· qd̄ idē Auguſtinus eo in libro· quē d̄
uera fide inſcripſit hiſce uerbis approbat firmiſ
ſime tene et nullatenus dubites· z iuſtos z ſcōs
homines exceptis his· q baptizati puuli ſūt ſine
pccō hic neminē uiuere poſſe· et cū tn̄ eos omneſ
pccm̄ hr̄e aſtruxerit· de quo pccō intellexerit in
dagemus· Dicite ergo· O beati pueri· Agite· O
felices innocētes· Loquamini· O uos ſaluator̄ in
fātes· Soluat̄ lingua ueſtra· ut rāte cōceptōis re
ſeretis ueritatē· que culpa· q̄ macula· q̄ uox tyrā
nides tenuit· c⁹ labes uireſq3 mr̄ euaſit ſaluator̄

A qua ure ſalutis excipit̃ mediatrix· oẽs procul dubio cõclamãtes dicẽt· Quippe Originale pec catũ eſt·in quo nos oẽs fuimus cõcepti ꝙ a quo redemptoris mr̃ ſingulari fuit exempta priuile gio· Sed quoniã his que aſtruximus nõnulle rõ nes· ac auctoritates quedã Auguſtini q̃ explici te diſſentiũt eaꝝ quo ad poſſumꝰ mentẽ intellec tũq̧ apiamus·ut nõ ſolũ aſtruere nr̃a· uerũ etiã aliena diſſoluere uideamur· Non·n·xp̃s ut argu mẽtãt̃ omniũ fuiſſet redemptor· nõ omnibus ce li patefeciſſet aditũ· neq̧ inſup̱ omnibus fuiſſet preſtãtior· ſi ab omni originali macl'a uirgo exti tiſſet immunis· Auguſtinꝰ itẽ in cõmẽtariis ſup̱ geneſeos hoc pacto locutus ẽ· qd incoinquatiꝰ illo utero uirginis· cuiꝰ caro etiã ſi d̃ peccati prõ pagatõe uenit· nõ tñ d̃ peccati propagatõe cõce pit· Et rurſus Corpus xp̃i quãuis ex carne femi ne aſſumptũ· que de illa carnis peccati propagĩ ne cõcepta fuit· tñ quia nõ ſic in ea cõceptũ fuit ſicut illa cõcepta fuerat· nec ip̃a erat caro pecca ti· ſed ſimilitudo carnis peccati· Et iterũ· Adam peccãte oẽs q eius in lũbis erãt peccauerũt· ſed hoc non ſeq̃t in xp̃o licet in lũbis Ade fuerit· qa nõ ſcd̃m cõcupiſcẽtiã carnis· nec ſcd̃m rõez ſemi nalẽ ibi fuit xp̃i caro· q̃uis fuerit Marie caro· qd his uerbis exp̃ſſius· qd aptius· qd clariꝰ· His tñ et aliis quibuſcũq̧ nõ obſtãtibus firmiter aſſera mus uirginẽ originale pcc̃m minime cõtraxiſſe· et tñ xp̃m eius fuiſſe redẽptorẽ· Ei celi ianuã re ſeraſſe· eaq̧ p̃ſtãtior ẽ proculdubio dicamꝰ· quẽ

piá tñ a caſu liberari bifariaȝ arbitramur· uel uir
tuté ne cadat p̄ſtádo uel iá eliſum erigédo· xp̄s
itaq̄ʒ beatá uirginé nō quidé lapſam erexit· ſed
ne laberet̄ inſtituit· eáq̄ʒ redemit nō captiuá· ſed
ne caperet̄ añ múdi cōſtitutōem diſpoſuit· Maria
itaq̄ʒ xp̄o redemptore p̄ueniéte· ne pccm̄ cōtra
heret ídiguit· ceteri uero ſequéte ut ɋ̃ iá cōtrac
to liberent̄· Et in hoc ſanctior Hyeremia· maior
q̄ʒ Iohāne fuit Baptiſta· quoniá iſti iá labefacta
ti múdati fuerút ⁊ ſanctificati· Maria uero ne la
beret̄ preuéta· quá certe gr̄am ex ſaluatoris paſ
ſionis merito nō quidé túc execute· ſed preuiſe
acceptate í ordineq̄ʒ ad ei⁹ p̄ſoná ſpáliter abeter
no inſtitute aſſecuta fuit· Ideo ɋ̃ ſe ait· nec dum
erát abyſſi· et ego iá encepta eraȝ· Et utiq̄ʒ huic
carnali p̄nitioſeq̄ʒ legi fuiſſet obnoxia niſi in eter
na ſaluatoris mente ſic ſpeciali fuiſſet priuilegio
p̄ſeruata· Et in hoc minor xp̄o· qm̄ hic propria
illa uero aliena ptáte expers fuit omnis peccati
pluribus ité ⁊ innumeris aliis modis Maria xp̄s
et diguior et excelſior· et p̄ſtantior nempe fuit·
quibus nō iniuria omni ex p̄te primatú tenuiſſe
nō eſt ambigendú· Ei náq̄ʒ ſoli ſine méſura ſpūſ
ſine méſura ptás· ſine méſura ſapiétia· ſine méſu
ra é gl̄ia data· Ei dútaxat tributú fuit· ut ſine ui
rili ſemine de uirgine naſceret̄· Ei ſoli datú· ut in
una eadéq̄ʒ p̄ſona dei atq̄ʒ hominis fili⁹ eſſet· Ei
ut celeſtes terreſtres infernaleſq̄ʒ creature oés
propria ſubderent̄ uirtute· Ad eas aút tá aptaſ
táq̄ manifeſtas diui Auguſtini auctoritates q̄d

inq̄ profecto ut Iohānis damaſceni uerbis utar dignū eſt ut ſcōꝝ dicta q̈tū poſſumus ꝑ omnia ueneremur. et credam⁹ ueꝝ eē qđ nobis ab illis dictū ē. in qb⁹ ⁊ ꝑ quos ſpūs locut⁹ ē ueritatis Et eo p̄ſertim omniū ꝑentiſ doctoꝝ Auguſtini cui teſte Auicēna medicoꝝ principe. tantā de⁹ ſapientiā dedit. quātā humane mēti tribui pōt. Tanti itaqꝫ doctoris uerba neqꝫ abiicienda ſunt neqꝫ refellenda. ſed ſane pie qꝫ utiqꝫ exponēda. Quid igit̄ illis in uerbis. aut his ſimilib⁹ multifariā multiſqꝫ in locis ab eo elegātiſſime accuratiſſimeqꝫ cōſcriptis inſinuare uoluerit. niſi ꝙ đ iuris debito ſic protin⁹ fuiſſet cōcepta. niſi māu omnipotentis ut diſſertū ē fuiſſet p̄ſeruata. Creberrimus. n. ac notiſſim⁹ diuulgatiſſimuſqꝫ ſermo extat ut đ aliquo delinquēte. cū adhuc uiuat actū eſſe dicamus qđ eſt ipm lege dāpnari. legiſqꝫ debito mortuū extinctūqꝫ hri. cū tn̄ ſola principis auctoritate ab ea legis morte ſepenumero liberet̄. ſic ea cōi lege in peccatis et iniqtatib⁹ inclita dei genitrix cōcipi mortiqꝫ damnari debuiſſet. Verū ſummi altiqꝫ tonātis principis gr̄a afflatuſ qꝫ p̄ueniēs eā penitus liberauit. ſicqꝫ p̄muniuit. ut ab omni eſſet exempta pcō. Ratio uero q̄ añ oē eē eā p̄ueniri nō poſſe argumētat̄ ſoluit̄ ex eo qdē. ꝙ anq̄ actu quippiā fit in mēte ſic p̄ſeruat̄ opificis. Perinde ipſa inquit. Nec dū erāt abyſſi et ego iā cōcepta erā. Quid. n. ꝑ abyſſum niſi originale pcc̄m intelligimus. Quod profecto tam magna eſt abyſſus. ut a toto humano genere mi

nime poſſit euacuari· ut ip̄m totū peſſundederit
totū labefecerit· totū deglutiuerit· totū abſorbu
erit· totū deniq̨ q̄tū in ſe fuit in p̄niciē miſerit·
Quid eſt ꝙ an̄ omnē talē abyſſū uirgo dei geni
trix fuerit cōcepta· niſi ꝙ an̄ omne pc̄m in letan
te dei mente ſic preuiſa· ſic ordinata· ſicq̨ p̄ſer
uata extitit· ut cū in diue Anne utero cōcipet̄ a
nulla prothoplauſtorū labe cōtaminaret̄· Rurſꝰ
dialettica illa rō abiiciēda ē· ſi prius xp̄i mr̄ fuit
priuata gratia· q̈ plena· ut prius originalis iuſti
tie carentiā habuerit· q̈ ei fuerit gr̄e munꝰ colla
tū· quoniā cū ex ſui rōe neq̨ gr̄am· neq̨ peccatū
includat· recte inferri minime pōt· ꝙ ſi in illo pri
mo ſue creatōis inſtāti nō fuit iuſta· ob id fuerit
nō iuſta· nō hēbat gr̄am· ergo pccō erat polluta
qm̄ in omni cōtingenti materia ſine cōſiſtētie ad
iectōe nos talia ſemꝑ fallūt argumenta· Nec de
mū eoꝝ timēda ē inuaſio· qui eā ob cauſam aiūt
tale xp̄i matrē nō fuiſſe priuilegiū cōſecutā qm̄
nulla de eo ſcripture ꝑs efficiat mentionē· Nā et
ip̄i mihi reſpondeāt· in quo ſanctaꝝ litteraꝝ uo
lumine eius legerint ſanctificatōem· ꝙ cū nulli
bi eā ſe inueniſſe profiteant̄· et ex tanti nihilomi
nus officii congruentia· eā ut debēt indeſinēter
aſtruāt· dicemus ꝛ nos ipſam labis immunitatē
nō eſſe apud fideles in ambiguo ponēdā· q tāte
matri puritatē celſitudinēq̨ dignā cupiūt uene
rari· Semē itaq̨ illud ex quo uirgo ē propagata
tanq̈ abſolutā quandam entitatem ſic prepoten
tiſſimus deꝰ p̄ſeruauit· ut natura omnē morbidā

pcederet qualitatē· q̄d et Gabrielis oraculo nō bis ſatis inſinuat̄·cū z plena gr̄a enuntiat̄·Si aūt plena ergo tantā ſuſcepit· quante profecto ip̄a capax extiterat·At uero ut ſine labe cōciperet· dei munere capacē fieri potuiſſe· q̄s ambigit·cō feram⁹ itaq̄z·q̄ cū ceteris p̄ p̄tes·ut diui Hyero nimi uerbis utar p̄ſtet̄ gr̄a· in Mariā uero ſe trāſ funderit totius gr̄e plenitudo· ut tāte puritatis fuerit ſine dubio gr̄a inſignita· Neq̄z idcirco ut q dā aiunt ſup̄uacanee ſanctificatōes fuere· quo niā q̄d morbidi·quid immūdi· quidq̄z labefacta ti emūdaret̄ nō erat· quoniā nō eas ad fomitis ligatōem· ut quibuſdā placet·Neq̄z ad eius atte nuatōem·ut aliis libet· Neq̄z ad totalē euacuatio nē ut pleriq̄z ferunt·ſed ad uirtutis uenuſtatiſq̄z inſtructōez·ad uerbi dei cōceptōem·ad eiuſdē uirginis meritoꝝ accretōez· ad premioꝝq̄z accu mulationē ut neq̄z priorē ſimilē·neq̄z parē ſequē tē hr̄et·fuerūt inſtitute·Poſſum⁹ tn̄ ſi libet locū iſtū propter cōtētioſos aliter cōſolari·ut bifari am cōtrahi originale pcm̄ aſſeramus·cauſaliter utpote et formaliter· Appellam⁹ aūt ip̄m cauſa liter cōtrahi p ſeminalē rōnem carnē a p̄entibus traduci·quoniā z ſi tāq̄ ex remota cā ex protho plauſtorū inobedientia teſte ap̄lo fuerit exorta ex propinqua tn̄ et immediata ex ſeminū traiec tione innaſcit̄· formaliter aūt cū tali carni ex utri uſq̄z hominis ſemine confecte anima ipſa ratio nalis unitur·ex qua quidem unione carentiā ori ginalis iuſtitie cum debito modo habendi eam·

quã proprie formaliterqꝫ diffiniũt originale eſſe
peccatum conſequitur. Primo quidẽ mõ beataꝫ
dei genitricẽ peccatũ originale contraxiſſe nõ ẽ
dubitandũ. quis enim ambigit ex Ioachim. An
neqꝫ parentũ ſemine eius formatum embrioneꝫ
extitiſſe Chriſtꝰ tamen et ſi ab Adã ut hõ deſcẽ
derit. uerũ qꝛ neqꝫ naturalis ꝓpagatõis uia qua
infecta caro prolicõicatur factꝰ eſt. eã minime
cauſaꝫ cõtraxit. Eorſum quippe diui Auguſtini
uerba contendunt. Vnde quiſqꝫ ea recte ſaneqꝫ
perſpexerit. nunquã beatã uirgineꝫ. ſed eiꝰ car
nem. uel corpus in ea labe fuiſſe cõceptum dixiſ
ſe inuenerit. quod nil aliud profecto ẽ. q̃ cauſali
ter huiuſmodi cõtraxiſſe peccatũ. Longe auteꝫ
hec inter ſe diſtant. ut eiꝰ carnẽ fuiſſe labefactã
et ipſam beatã uirginem in eo fuiſſe peccato cõ
ceptã niſi quis partẽ uelit cum toto cõfundere.
quod nõ recte. nõ expedite. nonqꝫ diſtincte lo
quentiũ iudiciũ eſt Nã cum peccati ſedes animꝰ
ſit. ab eoqꝫ ſit ipſe penitus immunis. ſi immũda
ta ſanctificataqꝫ carne creet̃ et infundatur. quẽ
admodũ ſanctiſſima fuit uirginis anima abſolu
te. ſimpliciter ⁊ abſqꝫ ulla penitus adiectione ab
huius labe immunẽ eã aſtruere decentius eſt. q̃
ob eius ſeminalem rationem eam filiam ire cẽſe
re. Eam obrem luculentiſſimus Alanus cecinit.

Hec eſt ſtella maris. uite uia porta ſalutis.
Regula iuſtitie. limes pietatis. origo.
Virtutis uenie mater. thalamuſqꝫ pudoris.
Hortus concluſus. fons conſignatus. oliua.

Fructificans · cedrus redolens · padiſꝰ amena ·
Virgula pigmenti · uinaria cella liquore ·
Predita celeſti · nectar celeſte propinans ·
Neſcia ſpineti · florens roſa · neſcia culpe ·
Gratia · fons expers limi · lux nubila pellens ·
Spes miſeris · medicina reis · tutela beatis ·
Proſcriptis reditus · erranti ſemita cecis ·
Lumen · deiectis requies · pauſatio feſſis ·
Hec eſt que primos caſus · primeqꝫ parentis ·
Abſterſit maculas uincens uirtute reatū ·
Hinc Auguſtinus in ſermone quodā de natiuita
te ad eā loquens ait · Magnifica illū o beatiſſima
uirgo qui ex carne tua dignatꝰ eſt naſci pro no
bis · Magnifica illū qui te impregnauit · Magnifi
ca illū qui in uentre matris tue te ſanctificauit ·
Magnifica illū qui te ab omni peccato ſuper oēs
homines reſeruauit · Hinc diuꝰ Baſilius in ſermo
ne de ānuntiatōe inquit · Hec ē que in utero ma
tris abſqꝫ omni originali peccato cōcepta fuit ꝛ
genita · et ab omni uitio mortali ac ueniali priua
ta · et in cunctis moribus ꝛ actibus ſpiritu ſanc
to plena ꝛ fecūdata · Hinc etiā immaniſſimus ille
Machometꝰ ſuo in algorano ſcripſit · Nullus eſt
ex Adā · quē nō tetigerit Sathā preter Mariā ꝛ
filiū eius · Propterea Beatiſſime pr̄ tante celſitu
dinis regine humiliter ac deuote ſupplicemus ·
Eā inuocemus · Ad eā deuota mente recurramꝰ
Ipſam in omni noſtra imploremus neceſſitate · q̄
cum tanta niteat puritate · tāta ualeat poteſtate
tanto gratiaꝝ micet ſplendore · tā benigno pieta

tis oculo cũ ſemper occurrat inuocãtibꝰ· preſto
potens Ac libens erit omni noſtre ſubuenire ne
ceſſitati· Hanc deniq; eius ſanctiſſimã cõceptio
nem puro nitidoq; affectu annua ſolẽnitate ce
lebramus · ut queadmodũ hanc glorioſam Ciuita
tem paſcaſii tempore a demonũ impii Neronis
oſſa cuſtodientiũ uexatõibus · a dira atrociſſima
q; illa Gregorii tempore peſte· hoc etiã ãno tua
pia obſecratõe Pr̃ ſanctiſſime a ualida uehemen
tiſſima q; febriũ agitatõe liberauit· ita ei gratias
uberiores donec Sacro ſancte Romane eccleſie
ſucceſſus felitiores augeat· Ab omnibus tãdem
malis et periculis eã ſemp̃ tueat̃ et protegat· Iu
giterq; pro nobis apud filiũ eius dominũ nr̃m
Iheſum Chriſtũ pia ſit aduocatrix· ut eius cele
ſtis gl'ie nos participes faciat abſq; fine· Amẽ·

¶ Deuotiſſima eiuſdem oratio ad
eandm dei genitricẽ Mariam·

Mater ſumme pietatis· regina celi· dei ge
nitrix ſempq; uirgo Maria· Mẽte cordeq;
proſtratus· Ad tue ſanctitatis pedes recurro·
Vt ſicut de ineffabili eternaq; p̃deſtinatõe tua·
De patriarcharũ propagine· Ac prophetarũ ua
ticiniis te p̃conizãtibus· De tuo cõceptu ꝛ ortu
abſq; omni labe· De Gabrielis nũtiatõe· De ea ir
radiatõe plenitudine ac fecũditate· q̃ ſummo re
rũ omniũ opifice ſpũ ſancto accepiſti· De dulciſ
ſimi ac omnipotẽtis filii tui in uirginal' tui uteri

aula incarnatione. De eiuſdem ſine pena ſine pu
dore ſine uirginitatis tue diſpēdio partu z baiu
latione ſine pondere. De magoꝝ adoratōe. De
eodē cum doctoribus diſputante reperto. De
aque in uinū tranſmutatione. ceteriſqꝫ aliis innu
meris ſignis et prodigiis in tui nomine z gloria
demonſtratis. de ſua reſurrectōis fulgentia. de
aſcenſus in celum euidentia. de in te z eius diſci
pulos ſpiritus ſancti miſſione. de aſſumptione
et ſuper omnes choros angeloꝝ cuꝫ glorificato
corpore et anima ſolis irradiata ſplēdore exalta
tōe tua. de iubilo tripudio ſeſſiōe. et omnis in te
celeſtis curie obediētia. de ea ſine figura ſine enig
mate ſine uelamine ſine medio dei patris et filii
et ſpūs ſancti in eſſentia unitatis. z in proprieta
tibus diſtinctionis incōmutabili indeficienti ſu
perqꝫ oēs beatos ſpūs eminenti uiſione. de mu
tuo aſpectu z ſempiterno cū dulciſſimo filio tuo
Iheſu chriſto dño noſtro ad dexterā patris in ex
celſis ſedente colloqo. de tua ei aſſiſtentia et om
nis celeſtis militie erga celſitudinē tuā ineffabili
ueneratione. de gaudio leticia triumphoqꝫ irre
fragabili ſine fine iocundaris atqꝫ letaris ſic tu
am clementiā z miſericordiā ſupplex inuoco cor
de cōtrito humili mente. affectu pio imploro.
obſecro et obteſtor ut ꝑ hec z alia inumera gau
dia tua. Per inexplicabilia merita ſanctitatis tue
ꝑ humilitatē uirginitatē ſublimitatēqꝫ tuā q̄ſcā
dei ꝑens celi regina angeloruꝫ domina. paradiſi
gaudiū. peccatoꝝ aduocata. miſerorū ſolamen.

Deiꝗ omnipotentis gratiarũ omniũ, benigniſſi
ma diſpenſatrix merito es cconſtituta· ut in hoc
mundi cōflictu dulciſſimo pietatis tue oculo in
me reſpicias gratiam impetres· eaꝗ impetratã
effundas· ut Sixtus pōtifex maximus· z totus
grex ſibi cōmiſſus unigeniti filii tui Ihesu bñdic
ti maieſtati· cuiꝰ uicẽ gerit in terris· ſerenitatiꝗ
tue ſine dolo ſeruire ualeat· ab inimicoruꝫ prote
gatur inſidiis· paganorũ hereticorũꝗ ferocita
tem atꝗ uerſutias effugiat· A peſte fulgure to
nitruo et omni tempeſtate z omni tyrãnoꝝ preſ
ſura· Ab omni ſubitanea et inprouiſa morte a de
monũ iaculis· z perpetua deniꝗ damnatōe utri
uſꝗ munere liberetur· Aſſumaturꝗ tandẽ cum
dieꝫ claudet extremũ a ſanctis angelis miniſtri
tuis ad celi palatia· ubi tuorum gaudiorũ eterna
liter particeps eſſe mereatur· Amen·

¶ Quicũꝗ autem ſupraſcriptã orationem deuo
te dixerit pro qualibet uice auctoritate Sanctiſ
ſimi domi noſtri dñi Sixti diuina prouidentia pa
pe quarti Centum dies de iniunctis ſibi penitẽ
tiis miſericorditer relaxantur·

BIBLIOTECA DO LICEU CENTRAL DR. JOSÉ FALCÃO COIMBRA

Deus omnipotentie gratia tu dãmũ benignissi
mũ dispensatione hac tpe ea pconstituere uem [illegible]
m indice [illegible] sanctissimo precamine oratio in
[illegible] tempore [illegible]
ctumenas ut Sixtus pontifex maximus et totius
gregis [illegible] filius unigenitus [illegible] benedic
tam [illegible] cuius uice gerit in terris [illegible]
tio [illegible] seruire ualeat ab inimicis [illegible]
gat iudicibus paganis hereticis [illegible]
te [illegible] effugiat. A peste [illegible] to
tibi [illegible] omni tempestate et omni tyrannorum per
fidia. Ab omni subitanea et improuisa morte [illegible]
mali [illegible] et perpetua dampnatione [illegible]
u [illegible] liberetur. Assumatur [illegible]
dies clauderit extremum a sanctis angelis ministra
tus ad celi palatium ubi tuorum gaudiorum eterna
liter particeps esse mereatur. Amen.

¶ Quicunque autem suprascriptam orationem deuo
te dixerit pro qualibet uice auctoritate Sanctissi
mi domini nostri dñi Sixti diuina prouidentia pa
pe quarti Centum dies de iniunctis sibi penitẽ
tiis misericorditer relaxantur.